

## СЛАВЕНИЗМИ У ПОЕЗИЈИ ЛУКИЈАНА МУШИЦКОГ<sup>1</sup>

### САЖЕТАК

У овом раду анализиране су творбене и семантичке особине славенизама у поезији Лукијана Мушицког, писаној како на „славенском” тако и на народном језику. Издвојени су најфреквентнији рускословенски, руски и славеносрпски префикси. У анализи лексичке грађе забележени су славенизми са лексикализованим рускословенским фонетизмом у свом корену или основи. У раду је приказан инвентар графема којима се служио најзначајни представник песничке школе српског класицизма, као и његови погледи на књижевни језик код Срба. На крају рада, у виду прилога, даје се речник славенизама.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: славенизми, песме, рускословенски, српкословенски, славеносрпски, творбене и семантичке одлике славенизама.

### 1. Увод

У време када је Лукијан Мушицки (1777–1837) писао своје оде, световни језик код Срба јесте био мешовити књижевни тип – славеносрпски језик. Како је ово био новостворени језик, без опште важеће норме, у функцији помирења различитих језика (рускословенског и руског с једне и српског народног с друге стране), то је сваки славеносрпски писац тежио да уобличи своју славеносрпску лексику, као и да кодификује и нормира славеносрпски језик.

Језичкој тенденцији овога времена, ка што већој употреби славенизама, као и тежњи ка нормираности књижевног језика приклонио се и Лукијан Мушицки стварајући своја *Стихопворенија*.

Циљ овог рада је да укаже на славенизме у поетским творевинама Лукијана Мушицког. Под славенизмима подразумевамо речи и особине које припадају рускословенској, српкословенској, заједничкој црквенословенској и руској лексици. Такође, у славенизме спадају и хибридне творевине које садрже особине настале међусобним укрштањем претходних језика, као и укрштањем српских народних особина и речи са поменути језицима.<sup>2</sup> Циљ рада је, дакле, да проучи лексичко благо Лукијана Мушицког у његовим песмама.

<sup>1</sup> Ово је преуређена верзија дипломског рада одбрањеног 1996. године на Одсеку за српски језик и књижевност Филозофског факултета у Новом Саду.

<sup>2</sup> С. Стијовић је писао о песничким славенизмима код Његоша, који је Лукијана Мушицког веома ценио, узимајући за узор оде Л. Мушицког у првим својим песничким стварањима.

## 2. О Лукијану Мушицком и његовим погледима на језик

Лукијан Мушицки је најзначајнији представник песничке школе класициста, један од најплоднијих песника свога времена, полиглота широких интересовања, учени зналац, од кога је књижевно-граматичке савете усвајао Вук, а чије је песме владика Раде знао напамет.

За Лукијана је наш знаменити историчар књижевности Јован Скерлић рекао да је најобразованији писац свога времена. У младости студирао је у Пешти филозофију и права, посебно се бавећи естетиком. На тим студијама он је развио љубав према антици, видећи у њој врхунац уметничког стварања. Од тада потиче његова велика наклоност ка античкој књижевности, а нарочито према римском песнику Хорацију. Поред доброг знања грчког и латинског, говорио је и писао француски, енглески, немачки, руски и мађарски, читајући и оригинална дела написана на овим језицима. Једно време био је и професор у Карловачкој богословији.

Својим разноликим интересовањем Мушицки је залазио у поједине области науке. Намеравао је да изда граматику „славенског” језика, а био је заинтересован и за нормирање правописа, те је израђивао нацрте и стилизовао слова. Тако је израдио нацрт за ћирилично слово „ђ” које је послужило Вуку при изради првог српског буквара. Оно се и данас употребљава у нашој азбуци. Бавио се историјом културе, покушавао да реформише латинично писмо, писао је историју цркве, био библиограф, нумизматичар, али је језгро његовог рада ипак остала поезија.

У свом песничком стварању Лукијан се ослањао највише на римске песнике (нарочито на Хорација), пишући као што су и они писали – истим строфама и истим распоредом стихова, те је и он сам сматран за песника класицисту. Иако је припадао другој генерацији српских класицистичких песника, он је у својим одама достигао врхунац класицистичке поезије и с правом се сматра њиховим највишим представником (Павић 1979).

Придржавајући се класицистичке норме о слагању језика и стила, Лукијан је писао рускословенским (црквеним, богослужбеним) језиком оне песме које је сматрао да одговарају високом стилу класицистичке поетике (најчешће оде намењене представницима цркве и власти), а народним (општим, говорним) језиком, састављао је све оне стихове које је сматрао да припадају нижем стилу поетике (љубавне песме, оде намењене широј публици, као и оде посвећене пријатељима).

Уклапајући своје погледе још у студентским данима с овом црквеном, барокном, класицистичком нормом о подели језика и стила, он ју је временом потпуно усвојио, користећи је у највећој мери доследно, до краја свог живота. Услед оваквих погледа Лукијанове књиге песама садржале су различита писма. Две књиге „славјанских” пе-



У Лукијановој граматици, која је остала недовршена и необјављена, а која је у самом систему и схватању граматике врло мало оригинална, постоје правила о писању појединих слова. Њих се Лукијан није сасвим доследно придржавао, али је у својим песмама тежио да их следи. Стога овде наводимо правила која су остала у Лукијановим рукописима о писању појединих слова, недотерана граматички и језичко-стилски од стране свог аутора:

- ѣ – пише се на почетку речи;
- Я – пише се у средини и на крају речи;
- Ђ – никада на почетку, него само у средини и на крају речи;
- і – пише се пред самогласницима и у туђим речима;
- И – на почетку словенских писмена и на крају придева и прилога, кад стојим пред њим і или **И**;
- И – пише се при крају неких именских речи и на крају речи, као и у бројевима; ово слово пише се, такође, и код именица, глагола и придева према традицији;
- ѡ – пише се на почетку речи придева, као и на почетку сложених речи, а и у средини речи, и на крају прилога;
- Ѣ – не пише се никад на почетку речи.

### 3. О типовима књижевног језика код Срба у време Лукијана Мушицког

У време када је Лукијан отпочињао свој песнички рад, а то је крај XVIII и почетак XIX века, у литератури Срба коришћена су три типа књижевног језика: рускословенски, народни и славеносрпски.

Поред ова три типа књижевног језика, употребљавао се имплицитно и српкословенски који није имао вредност књижевног језика, али је настављао своје постојање у посрбљаваном рускословенском и нарочито у славеносрпском језику.

#### 3.1. Рускословенски језик

Рускословенски језик је већ од треће деценије XVIII века почео да потискује и замењује српкословенски језик, дотадашњи шестовековни језик српске цркве. Ово смењивање се одиграло услед неповољних црквених, националних, политичких и просветних околности за Србе, које су настале након Пожаревачког мира (1718. године).

Стари српски књижевни језик – српкословенски, и тадашњи новоприхваћени језик српске цркве – рускословенски, имају заједничку основу у старословенском језику. Захваљујући томе, њихове разлике само су редакцијског карактера. Заједничка историјско језичка основа најбитнији је језички разлог, поред осталих ванјезичких, због кога

је рускословенски релативно лако потиснуо српкословенски и прекинуо његов континуитет, те остао до данас званичан језик Српске православне цркве. Рускословенски (славенски, славјански како је још називан) заменио је српкословенски и у световној књижевности. Како је рускословенски био најбогатији у лексици апстрактних појмова, то је у текстовима са световном садржином био попуњаван одговарајућим руским лексемама.

На рускословенском језику стицао је писменост и образовање и Лукијан Мушицки последњих деценија XVIII века, као и остали књижевници тога доба. Стога су и његове песме од оних првих писаних крајем XVIII века, до последњих сачињених у четвртој деценији XIX века, садржале рускословенске речи допуњене лексемама ондашњег руског књижевног језика.

### 3.2. Народни језик

Народни језик је у српској књижевности у средњем веку имао скроман удео. Са појавом просветитељства и Доситејевих дела поново је постао важан чинилац тадашње литературе. Доситејев позив „да и учени људи ваља на простом језику да пишу, као и касније хердеровске, Вукове и Копитареве идеје пробудиле су свест код људи од пера о правој вредности народног језика” (Ивић 1990: 224).

Све ово поменуто имало је утицаја и на језичке погледе Л. Мушицког, те је 1808. године испевао прву оду на народном језику. Овим смелим потезом он је у пракси побио класицистичко правило о писању „језичким стиливима” у зависности од норме и литерарног жанра самог дела, за које се, уосталом, и сам залагао. Каснијих година он ће се под притиском црквеног клера, а нарочито његовог највишег представника – архимандрита Стевана Стратимировића, поново приклонити теорији о „језичким стиливима” и покушати да оствари идеју о спајању „славенског” и српског народног језика као вишег и нижег типа српског књижевног језика.

### 3.3. Славеносрпски језик

Славеносрпски (понегде употребљавани и термини словеносрпски и славеносербски) језик створен је у другој половини XVIII века. Он је настао из потребе ондашњих писаца да што више приближе писане и штампане текстове српском читаоцу и слушаоцу. Поменути рускословенски, сувише удаљен од живог народног говора, и стога неразумљив, није се могао употребити. Тај новостворени језик, славеносрпски, заправо је језички хибрид (састављен од мешавине рускословенских, руских, српских, народних и српкословенских особина) одговорио је захтевима времена и постао књижевни језик Срба у аустријском царству, тачније на подручју данашње Војводине.

С временом славеносрпски језик је ширио своју употребу и задобијао ширу читалачку публику, те је као нужна последица уследио процес србизације овога језика. Највише се србизирала рускословенска лексика услед своје апстрактности и узвишеног тона. Из деценије у деценију долазило је до све већег посрбљавања славенизама, да би се у првој половини XIX века, код низа српских писаца, посрбљавање „славенских” речи већ приближавало своме крају.

Као и остали писци тога доба, и Лукијан је србизирао рускословенске речи, мада у много мањој мери у поређењу са другим славеносрпским писцима. Он креира сопствену лексику, графију, па и саму азбуку, што је, такође, била општа одлика ондашњих писаца.

### 3.4. Српскословенски језик

У време када се Лукијан појавио са својим првим песмама, српска редакција старословенског језика (српскословенски), већ је била замењена руском редакцијом старословенског језика (рускословенским језиком).

Српскословенски је наш „староставни језик”, које се у средњем веку, тачније од краја XII века користио у богослужбеним, литерарним и често у административним текстовима, све до друге четвртине XVIII века, кад је и званично замењен рускословенским. Своје постојање он је наставио у славеносрпском језику, који као што није био негација српског народног језика, није био ни негација српскословенског.

У својим песмама, Лукијан је у поређењу са осталом лексиком, која је чинила његов књижевни језик, имао најмање српскословенских речи.

## 4. Творбене и семантичке одлике славенизама у Лукијановим песничким делима

У овом делу рада изложени су творбени и семантички типови, карактеристични за лексику песничких дела Л. Мушицког. Најпре су изложени префикси, а потом и оне речи које имају одговарајуће славеносрпске суфиксе, садржане у лексемама славеносрпског језика. Потврђена лексичка грађа изложена је према азбучном реду.

### 4.1. Префиксална творба

У ишчитаним песмама Лукијана Мушицког пронађени су следећи префикси који се највећи број пута појављују у његовим *Стихопворенијама*.

#### 4.1.1. Рускословенски (руски) префикс *со-*

У одама Мушицког писаним како на „славенском” тако и на народном језику издваја се префикс *со-* својом фреквентношћу као типични носилац руског фонетизма. Овај префикс је присутан и у делима славеносрпских писаца друге половине XVIII века и

прве половине XIX века. У делима писаним народним језиком он се замењује формом *са-*. На овај начин рускословенске речи постајале су српкословенске и српске народне: *соӣворӣӣи* – *саӣворӣӣи*, *совет̄оваӣи* – *савет̄оваӣи*, *собраӣи* – *сабраӣи* итд. У прегледаним песмама Л. Мушицког запажа се доследна употреба префикса *со-* без замењивања српским формама.

Рускословенски (руски) префикс *со-* јавља се у следећим примерима: *совес̄ӣ*, *со̄глас̄је*, *со̄гра̄џан*, *со̄гра̄жданин*, *со̄дружес̄т̄во*, *со̄зерца̄ӣи*, *со̄јуз*, *со̄јузник*, *со̄круш̄ӣӣи*, *со̄обш̄т̄ӣӣи*, *со̄йровожа̄ӣи*, *со̄йуӣница*, *со̄ревноӣи*, *со̄йрудник*.

#### 4.1.2. Рускословенски и руски префикси *воз-/вос-*, *во-*, *в-*

Префикси *воз-/вос-*, *во-*, *в-* често се употребљавају у разматраним песмама Л. Мушицког (нарочито у оним писаним на „славенском” језику). Ови префикси чине саставни део одговарајућих руских и рускословенских речи остајући у њима непромењени, не замењујући се српским народним префиксима *уз-* и *у-*, као ни српкословенским префиксима *ваз-* и *ва-*.

Наведени примери показују облике појављивања ових рускословенских (руских) префикса: *возбудӣӣи*, *возвес̄ӣӣи*, *возвисӣӣи*, *возвра̄ӣи*, *возда̄ӣи*, *воздвӣгнӯӣи*, *возд̄јелан*, *воздиханӣје*, *воздуш̄ни*, *возле̄ӣаӣи*, *возле̄ӣи*, *возљубӣӣи*, *возможно*, *возмӯӣӣи*, *возносӣӣи*, *возсӣјаӣи*, *воскликнӯӣи*, *воскреса̄ӣи*, *восӣјојеӣи*, *восӣроги*, *восходӣӣи*, *водворӣӣи*, *вос̄та̄ӣи*, *все̄гда*, *вс̄та̄ӣи*, *всходӣӣи*.

#### 4.1.3. Префикс *йо-*

Међу Лукијановим славенизмима приметан је и префикс *йо-*. Прегледани примери гласе: *йовлечем*, *йо̄дружа̄ӣи*, *йолучӣӣи*, *йомнӣӣи*, *йоможеш*, *йо̄йченӣје*, *йоревнӯјем*, *йослушанӣје*, *йочес̄ӣ*, *йочӣӣӣи*.

#### 4.1.4. Префикс *не-*

Примери с префиксом *не-* означавају неизвршеност неке радње, а у Лукијановој лексици најубочијенији су са суфиксом *-ни*, својственим народним говорима. Овај префикс заступљен је у следећим примерима: *невнимай̄елни*, *невозвра̄ӣно*, *нелес̄ӣни*, *неложни*, *нейодвижни*, *нейодражаем*, *несо̄глас̄је*, *несходс̄ӣвена*.

#### 4.2. Суфиксална творба

У анализираним песмама Лукијана Мушицког забележени су следећи типични славеносрпски суфикси:

#### 4.2.1. Именички суфикс *-ије*

Именички суфикс *-ије* најфреквентнији је суфикс који се јавља у поезији Лукијана Мушицког, стога је неопходно издвојити га у посебну групу. Налази се у примерима: *бездејствије*, *бесмертије*, *битије*, *благодеситије*, *внућрење* (понародњени именички наставак суфикса *-ије*), *воздвиженије*, *воздиханије*, *диханије*, *желаније*, *житије*, *жребије*, *журчаније*, *злокљученије*, *изображеније*, *красновешитаније*, *нештитаситије*, *облежченије*, *йечалније*, *йоздравленије*, *йойеченије*, *йослушаније*, *йредначеританије*, *йросвешитеније*, *равновесије*, *смущићење*, *ситасеније*, *усердије*, *ушешеније*, *учаситије*, *часитније*, *щитаситије*.

#### 4.2.2. Именички суфикс *-ситво*

Именички суфикс *-ситво* јавља се у следећим варијацијама: у виду непроширеног суфикса (*-ситво*), у рускословенској варијанти (*-еситво*) и у српкословенском облику (*-аситво*). Примери за ове славеносрпске појаве налазе се у следећим славенизмима Л. Мушицког: *злодејситво*, *коварситво*, *обситојаителситво*, *семејситво*, *ситроителситво*, *чувситво*, *јуношеситво*, *младенчеситво*, *мужеситво*, *обшитеситво*, *оитечеситво*, *йразднеситво*, *содружеситво*, *йоржеситво*, *художеситво*.

### 5. Закључак

Испитивање језика у песничким делима Лукијана Мушицког у овом раду јасно је показало да су славенизми обилато присутни у свим његовим песмама писаним како на народном тако и на славеносрпском језику.

Славенизми у Лукијановој поезији имају своју подлогу у песниковом широко стеченом образовању, затим у свештеничком окружењу у коме је живео и сам му припадао, а најпосле и у самим језичким идејама оновремених класицистичких и славеносрпских писаца. Те идеје бранио је Лукијан читавог живота са њему несвојственом упорношћу и доследношћу.

У Лукијановом песничком стваралаштву рускословенски (*благодјеј*, *јавленије*, *йоржеситвоваити*) и руски славенизми заузимају највећи део лексике, услед поменутих образованих, црквених и временских чинилаца. Ова је лексика била незамењива за високи стил и апстрактни израз који је Лукијан потенцирао, те би без ње његове оде тешко могле бити створене. Ваља истаћи и чињеницу да и чисто руских речи, тј. русијама у ужем смислу у Лукијановој поезији има доста (*семејситво*, *ситодвожник*, *художеситво*), па чак и у песмама писаним народним језиком. На овај начин песник је умногоструко русификовао свој језик, на шта му је, уосталом, једини од његових савременика указао Вук Караџић.



Поред рускословенских и руских славенизама, јављају се и многи славеносрбизми (хибриди) – делимично посрбљене рускословенске или руске речи – који су биле нормирана одлика славеносрпског типа књижевног језика (*објавленије, сравненије, ѿризнаѿиелносѿи*). Они такође чине саставни део лексичког фонда Лукијановог књижевног језика, чинећи тако природну везу са осталим нашим писцима славеносрпског периода.

У стварању својих славенизама Лукијан је користио и српкословенску лексику, која у његово време није била ни сасвим напуштена нити заборављена, и која је и даље живела у многим речима ондашњег црквенословенског језика и световног славеносрпског језика. И поред очигледног примата рускословенске и руске лексике, српкословенски језик је употребљиван на почетку XVIII века у списима Јована Рајића, као и у делима Доситеја Обрадовића с почетка XIX века. Иако степен употребе српкословенских славенизама није био уједначен код наших писаца славеносрпског периода, ипак су многе овакве лексеме (*безконачни, величасѿиво, дрзновен* итд.) живеле у језику појединих дела тих писаца, исто као у поезији Лукијана Мушицког.

У истраживаним песмама присутни су и славенизми које је Лукијан преузимао из заједничког старословенског фонда, и које су имале заједничке гласовне особине српкословенског и рускословенског језика (*благодареније, именовни, мучѿиелан* итд.). Они су у најмањој мери присутни у испитиваном Лукијановом корпусу песама.

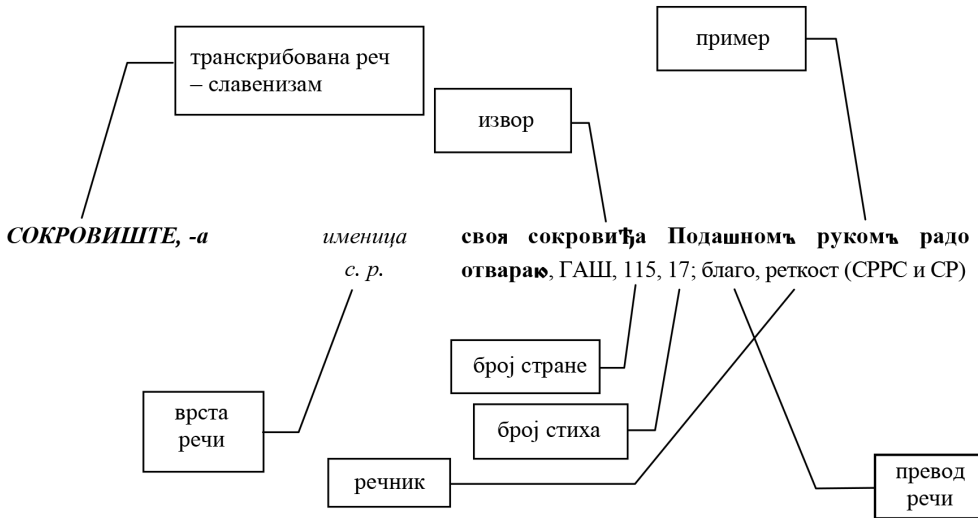
Што се тиче народне лексике, она у овом раду није ушла у оквир предмета анализе. Под овом лексиком подразумевана је засведочена лексика у народном стваралаштву, у време Лукијановог песничког стварања и раније.

У испитиваним творбено-семантичким карактеристикама Лукијанових песничких славенизама засведочена је повећана фреквентност непромењених рускословенских и руских префикса *со-*, *воз-*, *во-*, као и велика фреквентност типичних славеносрпских суфикса *-ије* и *-есѿиво*. Потврђени су славенизми са лексикализованим рускословенским фонетизмом у свом корену или основи, с једне, и са граматичким српским наставцима, с друге стране, што је типична карактеристика славеносрпског језика и писаца славеносрпског периода.

## 6. Речник славенизама у поезији Лукијана Мушицког

Речи у овом речнику су наведене у основном облику (именске речи и партиципи у номинативу једине, односно глаголске речи у инфинитиву). Издвојен материјал чине ове основне категорије: именице, придеви, заменице, партиципи, глаголи, прилози и бројеви. У речнику је најпре дата транскрибована реч – славенизам, а потом врста транскрибоване речи, затим је дат контекст у коме се реч у песми налази, следи шифра

песме, број стране на којој се песма налази, број стиха и превод речи на стандардном српском језику. Након значења речи налазе се речници – извори у којима су речи пронађене и потврђене у свом значењу.



Скраћенице за изворе: Александру Милуновичу (АМ), Александру Павловичу (АП), Андреју Волному (АВ), Апологија сербског срца (АСС), Атанасију Стојковичу (АС), Вуку Стефановићу Сербљину от Сербљина (ВС), Генералу Сави Продановичу (ГСП), Гениј ходатај (ГХ), Глас арфе шишатовачке (ГАШ), Глас народољубца (ГН), Графу Разумовском (ГР), Директору Гершићу (ДГ), Ерцхерцогу Јосифу Палатину (ЕЈП), Зрител на оризонт восточно – Каролическије цркве (ЗНОВ – КЦ), Извод из епистоле Драгутину (ИИЕД), Императору Францу I (ИФ I), Исидору Николичу (ИН), Јеремији Гагићу Сербљину (ЈГС), Јосифу Путнику (ЈП), К младим Сербом (КМС), Копитару (К), Међу пастирми кулпинским (МПК), Михајлу Витковићу (МВ), Муза к Калисте (МКК), На Видов ден (НВД), На воздвижение учебни Катедра славенског и сербског језика и словесности њине (НВУК), На заведеније Гимназије новосадске (НЗГН), На мир Европе (НМЕ), На нову статију моје самоделатности (ННСМС), На смрт Василија Петровича (НСВП), На смрт јереја Петра Витковича (НСЈПВ), На смрт Јована Раича, архимандрита (НСЈРА), На смрт Сави Вуковича (НССВ), На смрт Теодора Борича, јереја (НСТБЈ), О воздвиженију Патроната (ОВП), Оправданије књаза Лазарја (ОКЛ), Основателем славенских и сербских катедри (ОСиСК), О чести народној Сербов (ОЧНС), Победа сербског срца над злим генијем (ПСС), Пријатељем својим (ПС), Прокопију Болићу (ПБ), Сени Доситеја Обрадовића (СДО), Сени Прокопија Бо-

---

лича (СПБ), Србину Словаку (г. Павлу Шафарику) (СС(ПШ)), Србину Чеху (СЧ), Стефану Живковићу (СЖ), Стефану Стратимировићу (СС), Стефану Стратимировичу архиепископу (ССА), Трагическо позориште (ТП), Умершим пријатељем (УП), Утешеније Драгутину (УД), Чувствованија единаго из корабленика (ЧЕИК), Чувствованија певца арфе шишатовачке (ЧПАШ).

## Б

**БЕДСТВЕНОСТ**, -и, именица ж.р. <У недостатку вѣдственност ние ти>, ГАШ, 120, 109; несрећа; беда (СРРС и СР) и (РЦЈ)  
**БЕЗДЕЈСТВИЈЕ**, -а, именица с.р. <тешко томе бездѣйствије које е сладко>, ГАШ, 118, 86; нерад (СРРС и СР)

**БЕЗМОЛОВНО** прилог <Часъ самъ безмоловно, е драгимъ `Орацијемъ, Часъ ходамъ с дружеством>, МВ, 18, 5; мирно, тихо, ћуљливо; без вреве, без узнемиравања (РЦЈ) и (ВСФН)

**БЕСКРОВНИ**, -а, -о, придев <Бескровне руке>, ВС, 30, 21; бескрван (СРРС и СР)

**БЕСМЕРТИЈЕ**, -а, именица с.р. <Что ж творит вѣзор вперив къ лонѣ безсмртїа>, ДГ, 82, 14; бесмртност (СРРС и СР)

**БЕСПЕЧАЛНИЈ**, -а, -о, придев <Нѣинъ ж' гдѣ покой безпечалнїй>, НСЈРА, 4, 72; безјадни, нетужни, нежалосни (СРРС и СР)

**БИТВА**, -е, именица ж.р. <Дайце повторе битву Кнеза>, АСС, 80, 84; битка (СРРС и СР)

**БИТИЈЕ**, -а, именица с.р. <Затвори твоје вѣтитѣ у перси>, ГАШ, 120, 114; биће (СРРС и СР)

**БЛАГОДАРИТИ**, -им, -глагол <Да подлемъсли! Ко ќе т' благодарит'>, ГН, 102, 239; захваљивати (СРРС и СР)

**БЛАГОДАРНОСТ**, -и, именица ж.р. <Данъ благодарности>, ГАШ, 116, 35; захвалност (СРРС и СР)

**БЛАГОДАТ**, -и, именица ж.р. <Влїетъ въ ны благодатъ>, ННСМС, 52, 8; захвала (РСС)

**БЛАГОДЈЕЈ**, -а, именица м.р. <Выспренни, о благодѣи наши>, НЗНГ, 87, 36; добротвор (ВСФН)

**БЛАГОРОДНИ**, -а, -о, придев <Въ полкъ благородный>, ВС, 33, 74; племенити (РЦЈ)

**БЛАГОРОДСТВО**, -а, именица с.р. <лѣпъ благородства щитъ>, СДО, 17, 36; племенитост (РСС)

**БЛАГОСТИЊА**, -е, именица ж.р. <У плацъ зависти благостыње>, ЈГС, 50, 35; доброта, честитост, племенитост, благодост (ВСФН) и (РЦЈ)

**БЛАГОЧЕСТИЈЕ**, -а, именица с.р. <Ко благочестїю безъ коѣго людѣйсѣтъ коравль>, НСЈРА, 3, 49; побожност (РЦЈ)

**БОДРИЈ**, -а, -о, придев <Бодрий Драгѣтинѣ>, УД, 23, 1; срчан, будан, неуморан (ВСФН)

**БОЛГАРИН**, -а, именица м.р. <Сїонъ еси днѣсь Русомъ, Гервѣмъ, Болгаромъ>, СС(ПШ), 67, 24; Бугарин (СРРС и СР)

**БРАНЬ**, -а, именица м.р. <Любѣе вѣры, шѣлъ на врань>, НСЈПВ, 8, 34; бој, борба битка, рат, (РЦЈ)

**БРЕН**, -а, -о, придев <Токмо вренно тѣло нача гнит'>, НСЈРА, 1, 12; пролазан (СРРС и СР)

**БУДУШТИМ** партицип презента активни <А благо вѣкомъ будѣшимъ>, СЖ, 37, 53; будућим (СРРС и СР)

**БУКВОНЕИСКУСАН**, -а, -о, придев <чтома слѣша Буквонѣискѣсанъ: свѣ имъ ясно>, СДО, 17, 30; словонейскусан, неписмен, (СРРС и СР) и (ВСФН)

## В

**ВВЕСТИ**, -дем, глагол <жезломъ ввѣдъ азъ>, ЧЕИК, 94, 47; увести (РЦЈ)

**ВДВОРИТИ СЕ**, -им се, глагол <У срѣдца наша вдворїоѣ>, СЖ, 37, 47; налазити се, боравити (ВСФН)

- ВДОХНОВЕН,-а,-о**, придев <чддныхъ неседа съ лурой вдохновенъ>, ЕЛП, 10, 27; надахнут (СРРС и СР)
- ВЕЗДЕ** прилог <вездѣ снѣгъ слабухъ травъ погѣблаетъ силы>, МПК, 188, 10; свуда (СРРС и СР)
- ВЕРГАТИ,-гнем**, глагол <Тирана я да на тебе вергнемъ>, СЖ, 35, 8; бацити (ВСФН)
- ВЕСЕЊИ,-а,-о**, придев <егда изѣмроша плоди вси весеннии>, МПК, 187, 8; пролећни (СРРС и СР)
- ВЕТРИЛО,-а**, именица с.р. <къда ме носе танка ветрила>, ЈГС, 50, 40; једро (ВСФН)
- ВЗАИМНА** прилог <У цѣни стоје данас права Взаимна>, НМЕ, 59, 12; узајамно (СРРС и СР)
- ВЗДИХАТИ,-ам**, глагол <Храбри тайне въздыхають въ тѣсномъ крѣзѣ своемъ>, СПБ, 57, 39; уздисати (СРРС и СР)
- ВЗДОХ,-а**, именица м.р. <Вѣчныйобаче ѡходъ вздохъ ѡнимаетъ ѡ насъ>, НСТБЈ, 196, 14; уздах (СРРС и СР)
- ВЗОР,-а**, именица м.р. <Представи взору о Ѳеодоровићу те знаке к цѣљи>, ГАШ, 121, 138; поглед (СРРС и СР)
- ВИЈА,-е**, именица ж.р. <На выю мѣћу ярамъ стыда>, СЖ, 36, 43; врат, шија (ВСФН)
- ВИСПР** прилог <Вскорѣ выпрѣ възвѣждаюса>, АМ, 49, 8; горе, поврх (РЦЈ)
- ВИТИЈА,-е**, именица м.р. <Нѣимъ сило вѣде пѣваць и витія>, МВ, 22, 77; говорник (ВСФН)
- ВЈЕТВИЦА,-е**, именица ж.р. (деминутив) <О имѣ Рода, коег' самъ вѣтвица>, СЖ, 34, 1; гранчица (ВСФН)
- ВКУС,-а**, именица м.р. <по вѣчном' вкусу>, ГАШ, 116, 33; укус (СРРС и СР)
- ВКУСНИ,-а,-о**, придев <Прицѣплюемо питомѣ вкусе>, СЖ, 37, 46; укусни (ВСФН)
- ВЛЕЧИТИ,-им**, глагол <По малѣ вола влече ихъ ко величью людскѣ>, ОВП, 26, 29; вући, привлачити (СРРС и СР)
- ВЛИВАТИ,-ам**, глагол <Сердца во чиста тѣ вливаютъ>, ПС, 15, 7; уливати (СРРС и СР)
- ВЛОЖИТИ,-им**, глагол <Весла вложѣ въ нихъ>, ЧЕИК, 94, 47; улагати, инвестирати (СРРС и СР)
- ВНЕЗАПУ** прилог <Безъ ноѣна мрака или внезапу безъ Рѣменоперстне преаходнице>, СЖ, 36, 38; изненада; наједанпут, неочекивано (СРРС и СР)и(РЦЈ)
- ВНЕСТИ,-им**, глагол <Странныхъ богатство азыкъ внесете во свой>, ОСиСК, 101, 20; унети (СРРС и СР)
- ВНИМАТИ,-ам**, глагол <Внимайте ѡмно шествию времена>, НВУК, 148, 9; пазити (РЦЈ)
- ВНУТРЕНИ,-а,-о**, придев <Любавю внутренній зажжежи органъ>, ГАШ, 118, 87; унутарњи (ВСФН)
- ВНУШИТИ,-ам**, глагол <Молвѣ кроткѣ се видши; Пастырей гласъ услыши>, МПК, 191, 70; чути (РЦЈ)
- ВНѢШНИ,-а,-о**, придев <врагъ внѣшній вѣжи>, ГН, 96, 81; спољашни, спољни (ВСФН)
- ВОДВОРИТИ СЕ,-им се**, глагол <Вса м\_жна всѣмъ лѣтъ водворитиса>, ОВП, 29, 90; населити се, сместити се (СРРС и СР)
- ВОЖД,-а**, именица м.р. <Гордъ себе вождомъ смѣлыма представля>, ВС, 31, 29; воја (СРРС и СР)

**ВОЗБУЖДАТИ се,-им се**, глагол <Вскорѣ выспрѣ възбуждаюса>, АМ, 49, 8; будити се, (СРРС и СР) и (ЦРЈ)

**ВОЗВЕСТИТИ,-им**, глагол <Спѣши день Сербомъ възвѣстити>, ЕЛП, 10, 5; саопштити (СРРС и СР)

**ВОЗВИШАТИ,-ам**, глагол <возвышаѣтъ до звѣздаъ златыгѣтъ>, НСЈРА, 4, 62; уздизати; у вис се подизати (СРРС и СР) и (РЦЈ)

**ВОЗВРАТИТИ,-им**, глагол <Жизнь возврати мнѣ>, АМ, 1, 8; повратити, вратити (СРРС и СР)

**ВОЗДАТИ,-ам**, глагол <Щѣемъ воздасте класы въ рѣки>, КМС, 131, 80; вратити, дати; платити наградити (СРРС и СР) и (РЦЈ)

**ВОЗДВИГНУТИ,-ем**, глагол <Главѣ да въздвигне слуга вѣрный>, МВ, 21, 40; подигнути (РЦЈ)

**ВОЗДВИЖЕНИЕ,-а**, именица с.р. <на въздвиженіе учевны каѳѣдра словенскогъ и сербскогъ ѣзика и словѣсности нѣине>, НВУК, 147, наслов; уздизање; подизање (РЦЈ) и (ВСФН)

**ВОЗДЈЕЛАН,-а,-о**, придев <Воздѣланъ виноград>, СС, 11, 56; обрађен (СРРС и СР)

**ВОЗДУШНИ,-а,-о**, придев <Оживи пѣвцемъ гласъ въздушный>, СС, 10, 33; ваздушни (СРРС и СР)

**ВОЗЛАГАТИ,-жем**, глагол <зѣмльѣдѣлацъ возлажѣ све>, МВ, 22, 71; полагаати, метати (ВСФН)

**ВОЗЛЕТЕТИ,-им**, глагол <Какъ орелъ, възлети на топле лубве крылы>, СС, 11, 41; узлетети (СРРС и СР)

**ВОЗЉУБЈАТИ,-ам**, глагол <Возлюбятъ Сербска плѣмена>, НССВ, 15, 52; заволети (СРРС и СР)

**ВОЗМОЖНА** прилог <Точію дажъ до възможна вѣходатъ людскія силы стѣпенѣ>, ИФ И, 38, 33; могућна, можда (СРРС и СР)

**ВОЗМУШТАТИ,-им**, глагол <Въ плѣнающемъ мѣстѣ что грѣды възмущаетъ>, НСВП, 183, 2; узмућивати, мутити; бунити (РЦЈ) и (СРРС и СР)

**ВОЗНОСИТИ,-им**, глагол <Царѣва Брата всакъ возноситъ>, ЕЛП, 10, 14; уносити, приносити (РЦЈ) и (СРРС и СР)

**ВОЗСИЈАТИ,-ам**, глагол <Какъ сунца зракъ, возсия Родѣ>, СС, 10, 15; засветлети (РЦЈ)

**ВОЈЕНИ,-а,-о**, придев <Военымъ Вождемъ>, ННСМС, 58, 142; ратни, војни (СРРС и СР)

**ВОЈНА,-е**, именица ж.р. <У войны стрѣла отмащен'я чѣстна>, ГН, 103, 257; рат (СРРС и СР) и (ВСФН)

**ВОЛНА,-е**, именица ж.р. <За сребровиднымъ волнама дуная>, ПБ, 39, 21; талас (ВСФН)

**ВОЛНОВАТИ,-ујем**, глагол <перси мѣ с' волнѣю>, НВД, 70, 9; таласати (РЦЈ)

**ВОЛК,-а**, именица м.р. <Бѣжала завистъ, мѣсть и лжа, и волкъ смалтѣса>, НСЛПВ, 8, 35; вук (СРРС и СР)

**ВОПИТИ,-им**, глагол <Мѣдрый въ силѣ вопи: “Дай, гдѣ да станѣ мнѣ”>, СПБ, 57, 41; викати, вапити, јаукати (СРРС и СР)

**ВОПЪ,-а**, именица м.р. <Не трали шумногъ вопля, крыка>, АСС, 76, 7; вапај, јаук, јаукање (РЦЈ)

**ВОСКЛИКНУТИ,-ем**, глагол <Воскликни дрѣвна Церкве Словенска>, СС(ПШ), 67, 21; ускликнути (СРРС и СР)

**ВОСПОЈЕТИ,-ем**, глагол <Вновь да мы воспоемъ пѣснь>, ОЧНС, 34, 11; опевати, славити (СРРС и СР)

**ВОСТОРГ**, -а, именица м.р. <Съ восторгомъ сладкимъ чѣвши ты>, НССВ, 12, 6; занос, полет (СРРС и СР)

**ВПРЕД** прилог <И впрѣд богатѣй вѣдетъ въ словесности>, СС(ПШ), 67, 14; убудуће, више, одсад (СРРС и СР)

**ВСЕГДА** прилог <Сѣго за перси, ищеть своа всегда>, ИФ И, 37, 10; увек, свакад (СРРС и СР)

**ВСКОРЕ** прилог <Шѣмомъ Гервскѣа чѣсти Вскорѣ выспрѣ возвѣждаюса>, АМ, 49, 8; убрзо, ускоро (СРРС и СР)

**ВСЕЛЕНА**, -е, именица ж.р. <прѣмудростъ вѣчна управя вселенномъ>, ГАШ, 118, 79; васиона (СРРС и СР)

**ВСТАТИ**, -нем, глагол <й встанѣтъ она>, ОВП, 29, 13; *устайати* (СРРС и СР)

**ВСУЈЕ** прилог <Тѣла кѣ испразнити все врази>, ПСС, 112, 104; напрасно, залуду; без узрока, низашто (ВСФН) и (РЦЈ)

**ВТОРИЈ**-број <Вторый же вѣди>, КМС, 130, 41; други (СРРС и СР)

**ВЧЕРА** прилог <Вчера еґо нить жизни Грозна Богинѣ прѣскла>, НССВ, 13, 13; јуче (СРРС и СР)

## Г

**ГЛАЗ**, -а, именица с.р. <Удалиса на вѣкъ ѿ нашихъ глазъ>, НСЈРА, 1, 1; око (СРРС и СР)

**ГЛОТИТИ**, -им, глагол <Смертныхъ гнилоѣ все глотити>, ОСиСК, 102, 54; гутати (СРРС и СР)

**ГОРНИЦА**, -е, именица ж.р. <въ горницѣ мрачнои сѣдитъ>, ТП, 9, 8; горња соба (РЦЈ)

## Д

**ДАЛШЕ** прилог <Свои простираютьъ свѣщенъ жаръ далше>, ОСиСК, 100, 12; даље, затим, потом (СРРС и СР)

**ДАЊ**, -а, именица м.р. <Данъ благодарности благодѣю>, ГАШ, 116, 36; данак, порез (ВСФН) и (РЦЈ)

**ДВАЖДИ**, -а, -о, придев <За дважды патъ сотъ лѣтъ на новой дѣла>, СС (ПШ), 67, 7; двоструки (СРРС и СР)

**ДВИГНУТИ**, -ам, глагол <Двигнути мудро нѣимъ здѣ свѣта храми дични>, СС 11, 54; дигнути, кренути (РЦЈ)

**ДЕРЖАТИ**, -им, глагол <Нѣвѣрствомъ ли кѣ къ Роду держатъ>, ГН, 95, 69; држати (СРРС и СР)

**ДЕРЗАЈ**, -ска, -ско, придев <Всакъ таковъ аѣрзай>, СПБ, 58, 72; смео, храбар (СРРС и СР)

**ДЕРЗОСТ**, -и, именица ж.р. <Самовласт'я дерзостъ>, ГН, 99, 169; дрскост, безочност (СРРС и СР), (РСС)

**ДЕРСКИ**, -а, -о, придев <Нѣнадовиѣ, и съ нѣимѣ дерзскѣй Бирчанинъ>, ВС, 31, 43; дрзак, смео, безочан (СРРС и СР)

**ДИКОСТ**, -и, именица ж.р. <Борѣа чѣднѣ дикостъ>, ННСНС, 62, 212; дивљаштво, суровост (СРРС и СР)

**ДИХАНИЈЕ**, -а, именица с.р. <сила ѿ ѿй любовъ къ тварма дѣханія>, ГАШ, 118, 80; дух; свака жива ствар, све што дише (СРРС и СР) и (РЦЈ)

**ДОБРОДЕТЕЉ**, -а, именица ж.р. <краси ликъ довродѣтели>, ГАШ, 116, 32; врлина (ВСФН)

**ДОЛГ**, -а, именица м.р. <Своѣи по воли цѣль (свѣтъ долгъ)>, ИФ И, 39, 43; дуг, дужност (СРПС и СР) и (РЦЈ)

**ДОЛЖНО** прилог <Кѹд' ѹмъ, кѹд' воля, кѹда сердце тежити должно естъ>, СДО, 17, 31; дужно (СРПС и СР)

**ДРУЖБА**, -е, именица ж.р. <Словомъ ѿспасіе в' дружвѹ водишы>, СДО, 17, 43; пријатељство (СРПС и СР)

### Ж

**ЖАЖДА**, -е, именица ж.р. <Коль водро сносит гладь, ѿ жаждѹ, снѣгъ, день знойный>, НСЛПВ, 7, 17; жеђ (СРПС и СР)

**ЖЕЛАНИЈЕ**, -а, именица с.р. <Твола жељания жит' здѣ Мѹзамъ>, К, 41, 30; жеља (СРПС и СР)

**ЖЕРТВА**, -е, именица ж.р. <На жертвѹ дае народѹ себе ѹдаръ>, ПСС, 111, 91; жртва (СРПС и СР)

**ЖЕРТВЕНИК**, -ка, именица м.р. <На отечества жертвеникъ приноси>, ГН, 104, 271; жртвеник (СРПС и СР)

**ЖЕРТВОПРИНОСИТЕЛЬ**, -а, именица м.р. <Кад' сердце мое, жертвоприноситель О, теби, Роде! на вѣкъ оладни веѣъ>, АСС, 77, 13; жртвоприноситель (СРПС и СР)

**ЖИЗН**, -а, именица м.р. <Жизни внѹтренње обликъ>, ГН, 94, 33; живот (СРПС и СР)

**ЖРЕБИЈЕ**, -а, именица с.р. <Подлеми овѹем' жревию>, ПСС, 108, 45; коцка (судбина) (ВСФН)

**ЖУРЧАНИЈЕ**, -а, именица с.р. <И потокъ прозрачныхъ гасно жѹрчание>, НСВП, 184, 12; жубор, жуборење (СРПС и СР)

### З

**ЗАЗРЕТИ**, -ем, глагол <Ко вѣдан смѣ то мѣни зазрѣт' данасъ>, ГН, 104, 273; замерити, покудити (СРПС и СР) и (РЦЈ)

**ЗДЈЕ** прилог <Здѣ, гди затворивъ свящѣнне школе двѣръ>, МВ, 18, 1; овде (ВСФН)

**ЗЕРНО**, -а, именица с.р. <Сервска сѣтъ та зерна>, СС(ПШ), 66, 1; зрно, семе (СРПС и СР)

**ЗЛАК**, -а, именица м.р. <Там исторгаа вредный злакъ>, НСЛПВ, 8, 30; билка, усев (СРПС и СР)

**ЗЛОДЈЕЈ**, -а, именица м.р. <Презрѣный злодѣй>, ПСС, 110, 80; злочинац (ВСФН)

**ЗЛОКЪУЧЕНИЈЕ**, -а, именица с.р. <Ассница ми та таже иногда среди злоключеніи моиѣъ>, ДГ, 82, 21; несрећа, несрећан догађај (СРПС и СР)

**ЗНОЈНИЈ**, -а, -о, придев <Коль водро сноситъ гладь, и жаждѹ, снѣгъ, день знойный>, НСЛПВ, 7, 17; запаран, врео, знојан (СРПС и СР)

**ЗРЕТИ**, -зрем, глагол <Есть лѣпо малъ на миръ - человекъ - зрѣт'>, ИФ И, 37, 5; видети, гледати, посматрати (РЦЈ)

**ЗРИТЕЛЬ**, -а, именица м.р. <Зритель на Оризонтѣ Восточно-Каролическіа церкви>, ЗНОВ-КЦ, 95, наслов; гледалац (СРПС и СР)

### И

**ИЗДАВНА** прилог <Старша писат нача Издавна, младша пишет нымѣ>, ОСиСК, 105, 123; одавно (СРПС и СР)

**ИЗОБРАЖЕНИЈЕ**, -а, именица с.р. <ѹма изображень'е присно раваными идеть стопами съ тою>, ОСиСК, 102, 59; слика, описивање (СРПС и СР) и (РЦЈ)

**ИЗРЈАДНИЈ**, -а, -о, придев <Изрядна мѹжа, и достойна>, ИП, 5, 4; изабран, особит, одличан (РЦЈ)



**ИНОГДА** прилог <десница ми та гаже иногда среди злоклученйи моитъ>, ДГ, 81, 21; каткад, понекад; некада (СРПС и СР) и (РЦЈ) **ИРОЈ,-а**, (од руског **ГЕРОЙ** именица м.р. <Нама су нүждни ирои>, АСС, 80, 81; херој (ВСФН)

**ИСПОЛИН,-а**, именица м.р. <яачү грүва исполина>, ГАШ, 117, 61; горостас, див (СРПС и СР)

### Ј

**ЈЕЛЕЈ,-а**, именица ж.р. <Елеа чиста вь лампадү>, НЗГН, 86, 26; уље (ВСФН)

**ЈУНИ,-а,-о**, придев <Сштити юнымъ слезы>, ННСМС, 59, 159; млади (СРПС и СР)

**ЈУНОСТ,-и**, именица ж.р. <Сербска о юности>, ГАШ, 115, 13; младост (СРПС и СР)

**ЈУНОША,-е**, именица м.р. <Юноши! сь мною и книжнымъ моитѣ>, КМС, 131, 65; младић (СРПС и СР)

**ЈУНОШЕСТВО,-а**, именица с.р. <Вькъ проходитъ вездѣ: равнѣ младенчества слава силой, үмомъ; юнош'ства такоже>, СПБ, 57, 34; младићство (СРПС и СР)

### К

**КАЖДИЈ** прилог <каждый членъ>, ИФ И, 38, 41; сваки (СРПС и СР)

**КЛИР,-а**, именица м.р. <За клир среди ег>, ННСМС, 62, 208; свештенство, клер (СРПС и СР)

**КОВАРНИ,-а,-о**, придев <коварни вьроучитѣль>, ЧЕИК, 94, 52; лукави (СРПС и СР)

**КОВАРСТВО,-а**, именица с.р. <Се коварство вижѣ ново>, НВД, 17, 1; лукавство, подмуклост (СРПС и СР)

**КОЛЕСНИЦА,-е**, именица ж.р. <Вь колесницѣ слинѣ сьсти>, НВД, 18, 24; велика кола за свечаност (СРПС и СР)

**КОНЕЦ,-а**, именица м.р. <Силамъ дѣйствїа сѣтъ конецъ>, ОВП, 32, 54; крај (СРПС и СР)

**КОРАБЛЕНИК,-а**, именица м.р. <Коравленникү равно сѣче вүрю>, ГН, 102, 235; мањи брод (СРПС и СР) и (ВСФН)

**КОРАБЉ,-а**, именица м.р. <Различанъ морскїй гадъ ќе округити Вашѣ новѣ корабль>, ПСС, 111, 100; брод, лађа (СРПС и СР) и (ВСФН)

**КОРМИЛНИК,-а**, именица м.р. <Дат' коравла народна Кормилиникѣ на пѣтъ>, ННСМС, 60, 168; крманош (СРПС и СР)

**КОТОРИ,-а,-о**, заменица <Вь которомъ үмъ и воли свобода во Союзѣ твердомъ сѣтъ ливѣше>, ИФ И, 37, 6; који (РСС)

**КРАСНОВЈЕШТАНИЈЕ,-а**, именица с.р. <Имже, үтонченнымъ вѣсѣдою обвүю почестѣ Красновѣштанїа жнетѣ>, ИН, 199, 18; лепо причање, лепо говорење (СРПС и СР)

**КРЕМНИСТИ,-та,-то**, придев <сѣ жаркимъ воренїемъ Кремнисты Сербовѣ ликъ>, ОСИСК, 100, 10; каменит, посут каменом (СРПС и СР)

**КРОВ,-и**, именица ж.р. <Све струѣ кровїю нїювомъ порүмише сүнциү на жалѣ>, ВС, 31, 46; крв (СРПС и СР)

**КРУШИМ** партицип презента пасивни <Кршнимъ сый смертїю>, НСЛПВ, 6, 7; уништавам, кршим, мрвим (СРПС и СР)

### Л

**ЛАМПАДА,-е**, именица ж.р. <Тифо при ноћной лампади мысле>, ЈГС, 50, 36; лампа (ВСФН)

**ЛЕС,-е**, именица ж.р. <По горамъ и стрѣлмъ и лѣсомъ сьнистымъ>, НСВП, 185, 37; шума (СРПС и СР)

**ЛОНО,-а**, (поетски) именица с.р. <Чтож творит? взор вперив кь лонѣ вѣзсмертіа>, ДГ, 82, 14; недро, наручје, крило (РЦЈ)

**ЛУЧШИ,-а,-е**, придев (компаратив) <Невоздѣлано польѣ Свето Обратиѣ у садъ лүчшій>, ЈП, 6, 43; бољи, лепши (СРРС и СР)

## Љ

**ЉУБОВ,-и**, именица ж.р. <Силна іој любовь к тварма дыханія>, ГАШ, 118, 80; љубав (СРРС и СР)

## М

**МЗДА,-е**, именица ж.р. <Совѣст сладкѣ даѣ мздѣ>, ГН< 102, 240; плата, награда (СРРС и СР)

**МЕСТ,-е**, именица ж.р. <Варварство, завист, месть, клеветѣ>, СЖ, 36, 26; света (РЦЈ)

**МЕЧТА,-е**, именица ж.р. <да сѣ само мечта Твоя жељанія>, ГН, 98, 136; машта (ВСФН)

**МЕЧТАТЕЛНИ,-а,-о**, придев <Сили мечта-телној>, ГАШ, 119, 106; сањалачки; маштарски (СРРС и СР) и (РЦЈ)

**МИРСКИ,-а,-о**, придев <Лютѣ сѣди, влашѣ гнѣвѣ Иѣ кѣ мѣрскимѣ сѣдовомѣ да днѣс не њдѣитѣ>, ГХ, 165, 19; светски, земальски, световни (СРРС и СР)

**МЛАДЕНЧЕСТВО,-а**, именица с.р. <Вѣкѣ проѣодитѣ вездѣ: равнѣ младенчества слава силой, ѣмомѣ>, СПБ, 57, 33; детињство (СРРС и СР)

**МОЖНО** прилог <Едноме не, ал' све можно свима>, ГАШ, 121, 141; може се, могуће, могућно (СРРС и СР)

**МУЖЕСКИЈ,-а,-о**, придев <Дѣтскій вѣкѣ намѣ прѣста, Мѣдѣскій настаѣ>, ПСС< 106, 8; мушки (СРРС и СР)

**МУЖЕСТВО,-а**, именица с.р. <Добротѣ, правдѣ, мѣжества, вѣштине Примѣръ якѣ>, ГН, 101, 200; храброст, мушкост (СРРС и СР)

## Н

**НАДЕЖДА,-е**, именица ж.р. <Потом' си надежда Отцева>, ГАШ, 115, 14; нада (СРРС и СР)

**НАПЕРСНИК,-а**, именица м.р. <Свободы вышни, Феба наперсничѣ Словенинѣ сый>, СЧ, 71, 2; присан пријатељ, љубимац, (СРРС и СР)

**НАЧАТИ,-нем**, глагол <вкүсив нектар Истинѣ, поити жедне нача>, СДО, 16, 25; почети, зачети (СРРС и СР)

**НЕВЈЕЖЕСТВО,-а**, именица с.р. <Противѣ тврѣнства ядног' невѣжества>, ПСС, 107, 10; незнање, непознавање (РЦЈ)

**НЕВНИМАТЕЛНИ,-а,-о**, придев <По трави люта змѣя пѣзи, – Ког невнимателна нек' үгрыѣ>, ПСС, 107, 16; непажљив (СРРС и СР)

**НЕВОЗДЕЛАН,-а,-о**, придев <Невоздѣлано польѣ>, ЈП, 6, 42, необраћен (СРРС и СР)

**НЕЖЕЛИ-везник** <Выше ли самымы дѣломѣ, нежел' рѣчма>, ГН, 92, 2; неголи, него (СРРС и СР)

**НЕЛЕСТНИ,-а,-о**, придев <Нелестна сѣрца прѣими за љовве данѣ>, ПСС, 113, 142; искрен, који не лаже, отворен, непатворен, чист, прави(РЦЈ)

**НЕЛОЖНИЈ,-а,-о**, придев <Неложный лѣчѣмѣ надежды озаренный>, НСЛПВ, 7, 19; нелажан, истинит (РЦЈ)

**НЕПОДВИЖНИ,-а,-о**, придев <неподвижни Родѣ>, КМС, 128, 8; непомичан, непокретан (СРРС и СР)

**НЕПОДРАЖАЈЕМА** партицип презентѣ пасивни <Неподражаема всегда ревность>, НСЈРА, 3, 52; недокучива, необична (СРРС и СР)

**НЕСХОДСТВЕН,-а,-о**, придев <Иаже сѣт несходственна страна, погрѣшна и дрѣнѣла>, ИИС, 199, 30; различит, разнолик, неподе-сан (СРРС и СР)

**НЕШТАСТИЈЕ,-а**, именица с.р. <Ихъ, естѣ по горкомъ неѣаст'ю, истина>, СЖ, 35, 29; несрећа (ВСФН)

**НЕШТАСТНИ,-а,-о**, придев <Отъ мѣрзка полка, неѣастни изрода>, СЖ, 35, 26; несрећни (ВСФН)

**НИЗВЕРГНУТИ,-нем**, глагол <Съ матерни агната низверже невинна>, НСВП, 184, 15; збациити, оборити, свргнути (СРРС и СР)

**НИКОГДАЖЕ** прилог <Никогдаже, знай Великимъ бѣдетъ, малыми присно сый заматъ>, ОВП, 26, 17, никада (СРРС и СР)

**ПРАВ,-и**, именица м.р. <Коиъмъ с' точи питомъ нравъ>, ГН, 98, 136; нарав, карактер, худ (СРРС и СР)

**ПРАВНИ,-а,-о**, придев <Сердца Вамъ стоѣ нравном' зидару на Свакъ часъ отворена>, ГАШ, 116, 28; карактерни, морални (СРРС и СР)

**ПРАВСТВЕНИ,-а,-о**, придев <Изображенѣ народу нравственну Мокъ дае>, ГАШ, 117, 61; морални, карактерни (СРРС)

## О

**ОБИТЕЉ,-и**, именица ж.р. <Въ мою обитѣль мѣзъ приведохъ>, АП, 1, 10; породица, кућа; место где човек живи, конак, манастир (ВСФН) и (РЦЈ)

**ОБЈАТИЈ,-а**, именица м.р. <Насъ да обятія љмна вежю>, ЈГС, 50, 44; загрљај (ВСФН)

**ОБЛЕГЧЕНИЈЕ,-а**, именица с.р. <Изъ облегченіа нигдѣ не нахожда>, МСВП, 185, 31; олакшање, олакшица (РЦЈ)

**ОБСТОЈАТЕЉСТВО,-а**, именица с.р. <Вижд дрѣвнихъ Сербовъ; Лазара ахъ!, въ обстојателствѣ вѣри>, ЧЕИК, 90, 12; окружење, опсада (РЦЈ)

**ОБШТЕСТВО,-а**, именица с.р. <Обществомъ истинно единымъ быти>, ИФ И, 38, 22; друштво, удружење (СРРС и СР)

**ОТЕЧЕСТВО,-а**, именица с.р. <Часть отечество, пріятѣљи бытія нашега часть>, ПСС, 109, 59; отаѣбина (ВСФН)

**ОТМАШТЕЉЕ,-а**, именица с.р. <Турчину зловну за отмащенѣ>, ВС, 30, 24; одмазда, освета (ВСФН) и (РЦЈ)

## П

**ПАГУБА,-е**, именица ж.р. <На вѣчно Сербом жалостну пагубу>, НВД, 70, 6; несрећа, пропад (ВСФН)

**ПАГУБНИ,-а,-о**, придев <Пагубну къ обшѣму благоу ладностъ>, СЖ, 36, 28; опасан, штеган, шкодљив (РЦЈ)

**ПАМЈАТНИК,-а**, именица м.р. <Да живе памятникѣ подижемо>, ГН, 100, 194; споменик (СРРС и СР)

**ПАМЕТНИК,-а**, именица м.р. <Да себи, Роду подигну паметникъ>, ЈГС, 50, 39; споменик (ВСФН)

**ПАЧЕЗЕМНИ,-а,-о**, придев <Разрѣшити мѣла пачеземна>, НСЈРА, 1, 11; изнадземальски (СРРС и СР)

**ПЕРВИ**-број <Сербалинъ мѣѣ первима быти може>, ГАШ, 117, 59; први, (СРРС и СР)

**ПЕРСИ** именица ж.р. (пл. тантум) <Затвори твоѣ вытіѣ у перси>, ГАШ, 120, 114; прса, груди (РСС)

**ПЕЧАЛНИ,-а,-о**, придев <Съ печалны љвры не свѣковѣ>, НСЈПВ, 6, 6; тужан, жалостан, ојаѣн (СРРС и СР)

**ПИЛАЈУШТИМ** партицип презента активни <Съ пылаюшимъ въ сердцахъ огнемъ>, ЕЛП, 10, 13; пламтећим, горећим (СРРС и СР)

**ПЈАТНО,-а**, именица с.р. <Мазати гнѹсныма пятны явно>, СЖ, 36, 32; мрља (ВСФН)

**ПЛЕСК,-а**, именица м.р. <Шѹмитъ плескъ дѹнаа и Дравы>, ЕЛП, 11, 32; плѹсак (СРРС и СР)

**ПОБЈЕЖДАТИ,-ам**, глагол <Радѹт да побѹждають все, что на нихъ слетѹ>, ННСМС, 59, 165; побеђивати, тријумфовати (СРРС и СР)

**ПОВТОРИТИ,-им**, глагол <Дай не повторте битвѹ Кнеза>, АСС, 80, 84; поновити (СРРС и СР)

**ПОЗДРАВЛЕНИЈЕ,-а**, именица с.р. <То поздравленіе вѹбѹсто хвалныхъ златиць>, СЧ, 71, 8; честитка, честитање (СРРС и СР)

**ПОКОИШТЕ,-а**, именица с.р. <Вѹчна покоиша сладко живе>, ЈГС, 51, 58; починак, почивање, покој (РЦЈ)

**ПОЛЕЗЕН,-а,-о**, придев <правила полезна>, ГАШ, 116, 39; користан (СРРС и СР)

**ПОЛЗА,-е**, именица ж.р. <своѹмѹ Родѹ на стократнѹ ползѹ>, СДО, 15, 3; корист (СРРС и СР)

**ПОЛЗОВАТИ,-ујем**, глагол <ползоват' се њимъ>, ГАШ, 118, 83; користити (СРРС и СР)

**ПОЛК,-а**, именица м.р. <Въ полкъ благодарни>, ВС, 33, 74; пук (СРРС и СР)

**ПОЛНИ** прилог <Сви благодарности свѹте полни>, СДО, 16, 12; пуни (СРРС и СР)

**ПОЛУЧАТИ,-ам**, глагол <Употребљенъ злато свои полдчаѹтъ вѹскъ>, ННСМС, 56, 106, добијати, примати (СРРС и СР)

**ПОМНИТИ,-им**, глагол <Помнити ми слезно>, НСВП, 186, 43; памтити, сећати се, (СРРС и СР)

**ПОПЕЧЕНИЈЕ,-а**, именица с.р. <Воспой и въ вѹнѹ - проч попеченіа - Мѹзъ дрѹгѹ, Лвро>, ИФ И, 37, 1; старање, брига (СРРС и СР)

**ПОСЛУШАНИЈЕ,-а**, именица с.р. <цвѹтетъ послѹшаніе>, ИФ И, 37, 16; послушност, покорност (СРРС и СР)

**ПОЧТИТИ,-им**, глагол <Стѹдомъ почтите, не знати книжна>, КМС, 130, 46, одати пошту-поштовање (СРРС и СР)

**ПРАЗДНЕСТВО,-а**, именица с.р. <Днешнее празднество коь дивно се вѹститъ>, ИФ И, 37, 2; свечаност, прослава (СРРС и СР)

**ПРЕДНАЧЕРТАН,-а,-о**, придев <Великимъ Патриотомъ всегда далекъ предначертанъ естъ пѹтъ>, ННСМС, 54, 34; предодређен (СРРС и СР)

**ПРЕДПОЧИТОВАТИ,-ујем**, глагол <Предпочитоват' склоностма милаыма>, ГАШ, 120, 127; претпостављати, више волети (СРРС и СР)

**ПРЕЛЕСТ,-и**, именица ж.р. <Днеє тымъ ко прелестемъ, гале намъ рѹкою Природа воздаѹтъ расточителноѹ>, МСВП, 184, 7; превара, обмана, лукавство; дражи, чари (РЦЈ)

**ПРЕТЕРПИТИ,-им**, глагол <Претерпи, ѹдержисе>, ГАШ, 118, 73; претрпи (СРРС и СР)

**ПРОВОЖДАЈЕМ** партицип презента пасивни <Свѹшѹю разѹма провождаемъ>, НСЈРА, 3, 40; пратим, спроводим (СРРС и СР)

**ПРОСВЕШТЕН,-а,-о**, придев <Просвѹщенъ разѹмъ>, ЖР, 6, 21; просвећен (СРРС и СР)

**ПРОСВЕШТЕНИЈЕ**, -а, именица с.р. <Цѣль просвѣщен'я средство текъ едно естъ>, ПСС, 110, 62; просвѣћивање, просвета (СРРС и СР)  
**ПРОШТАТИ**, -ам, глагол <Прошаймо жару добру>, СДО, 17, 47; праштати (СРРС)

## Р

**РАБ**, -а, именица м.р. <Видѣти члмъ вогоданный рабомъ>, СДО, 17, 49; роб, слуга (СРРС и СР)

**РАВНОВЕСИЈЕ**, -а, именица с.р. <Изу равновѣс'я наши сила>, ПСС, 113, 133; равнотежа (ВСФН)

**РАЗВИВАТИ**, -ам, глагол <Видѣт како силы своа развиваетъ мдрю>, ИФ И, 38, 29; развијати, одвијати, расплитати (СРРС и СР)

**РВЕНИЈЕ**, -а, именица с.р. <Зрю рвеніе сердець по родѣ>, ЕЛП, 10, 28; ревност, старане (СРРС и СР)

**РЕВНОВАТИ**, -ујем, глагол <Ревниѣ сестрама>, НМЕ, 59, 5; такмичити се (ВСФН)

**РОЖДАТИ**, -ам, глагол <за слава рожденьскій>, ОВП, 25, 12; рођен (СРРС и СР)

## С

**СВЕРШИТИ**, -им, глагол <вѣрно па свершѣй то>, ГАШ, 118, 76; свршити (СРРС и СР)

**СВЕУПРАВЉАЈУШТИ**, -а, -о придев <свеуправляющу рѣкѣ свѣше>, МВ, 22, 72; свеуправљајући (ВСФН)

**СВОБОДАН**, -а, -о, придев <Свободан отъ клеветѣ подлѣ>, ГАШ, 115, 14; слободан (СРРС и СР)

**СЕМЕЈСТВО**, -а, именица с.р. <Есть лѣпо видѣт мало семейство>, ИФ И, 37, 14; породица (СРРС и СР)

**СЕРБ**, -а, именица м.р. <готовим се пѣвати герб>, ГАШ, 115, 9; Србин (СРРС и СР)

**СЕРДЕЧНИ**, -а, -о, придев <Мысли, летите ми съ огнемъ сердечнымъ>, ЧЕИК, 90, 10; срдачни; болевиви, душевни (СРРС и СР)

**СЕРЦЕ**, -а, именица с.р. <нѣжна ч сердца>, ГАШ, 115, 10; срце (СРРС и СР)

**СКАЗАТИ**, -ујем, глагол <Ты, Гавво, пастѣв, сказѣа Правый пѣть къ довродѣтели>, УП, 61, 19; рећи, казати (СРРС и СР)

**СКВЕРНИ**, -а, -но, придев <Подъ скверномъ платомъ кровождне>, ВС, 32, 59; рђаво, гадно, прљаво, стидно (СРРС и СР)

**СКОР**, -а, -о, придев <шестѣй къ нѣой скоръ>, ПСС, 117, 67; брз (ВСФН)

**СКОРБ**, -а, именица ж.р. <скорв, душевна ранна, зловомъ и зависѣу задана>, ПСС, 107, 21; туга, јад, жалост (СРРС и СР)

**СКРЕЖЕТАТИ**, -ам, глагол <Грозно скрежетати>, ПСС, 111, 104; шкргутати (ВСФН)

**СЛАВЕНСКИ**, -а, -о, придев <Славенскій Гервскій, езыкъ - два сѣ пѣта>, ГН, 96, 87; словенски (РСС)и(ВСФН)

**СЛАВЈАНИН**, -а, именица м.р. <За Гркома лѣти Славянинъ>, ГН, 100, 178; словен (СРРС и СР)

**СЛЕЗА**, -е, именица ж.р. <Сѣшити юнымъ слезы>, ННСМС, 59, 159; суза (СРРС и СР)

**СЛЕЗИТИ**, -им, глагол <слезит' за нимъ>, СПБ, 56, 12; сузити, плакати (РЦЈ)

**СЛЕЗНО** прилог <Помнити ми слезно>, НСВП, 186, 43; сузно (СРРС и СР)

**СЛОВАР**, -а, именица м.р. <Люви богатство Словаръ>, ГН, 99, 175; речник (СРРС и СР)

**СЛОВЕСНОСТ**, -и, именица ж.р. <И впрѣд богатѣй вѣдетъ въ словесности>, СС(ПШ), 67, 14; речитост, ученост (РЦЈ)

**СЛОВИТИ**, -им, глагол <Сладко с дрѣгом словити>, СПБ, 56, 11; говорити (СРРС и СР)

**СМЕРТ,-и**, именица ж.р. <Гократъ нашъ пѣ смѣртъ>, ПСС, 108, 36; смрт (СРРС и СР)

**СМУШТЕЊЕ,-а**, именица с.р. <въ дѣши смѣшѣнѣ>, АС, 4, 14; сметња, забуна, узнемиреност (РЦЈ)

**СЊАТИ,-им**, глагол <снати сѣтъ цѣпи съ ногъ>, АП, 1, 2; скинути (РЦЈ)

**СОБОР,-а**, именица м.р. <Говоръ Народный>, ЗНОВ-КЦ, 95, 1; сабор (СРРС и СР) и (ВСФН)

**СОВЕСТ,-и**, именица ж.р. <Говѣст сладку даѣ мѣду>, ГН, 102, 240; савест (СРРС и СР)

**СОВЕТ,-а**, именица м.р. <Зрѣво совѣтъ>, ГН, 96, 90; савет (СРРС и СР) и (ВСФН)

**СОВЕРШЕНСТВО,-а**, именица с.р. <людска совершѣнства>, ОВП, 28, 82; савршенство, потпуност (СРРС и СР)

**СОГЛАСЈЕ,-а**, именица с.р. <Привѣди струѣ повѣдоносно ѹ Соглас'ѣ>, ГАШ, 114, 6; слога, склад, једнодушност (РЦЈ)

**СОГРАЂАН,-а**, именица м.р. <како Царства сограђани>, ГАШ, 117, 56; суграђан (СРРС и СР)

**СОГРАЂАНИН,-а**, именица м.р. <полѣзнымъ быти согражданомъ>, АП, 1, 9; суграђанин (СРРС и СР)

**СОДРУЖЕСТВО,-а**, именица с.р. <ѹ нѣдрѹ содрѹжѣства нѣка влада свѣта истина>, ГН, 103, 261; пријатељство, сарадња, заједница (СРРС и СР)

**СОЈУЗ,-а**, именица м.р. <союзъ твердъ>, ГН, 52, 3; савез (СРРС и СР)

**СОЈУЗНО** прилог <слѣдѹю союзно>, СС, 11, 50; савезно (СРРС и СР)

**СОКРОВИШТЕ,-а**, именица с.р. <своя сокровища Подашномъ рѹкомъ радо отвараю>, ГАШ, 115, 17; благо, реткост (СРРС и СР)

**СОКРУШИТИ,-им**, глагол <Кто сокрушитъ союзъ здѣ первый, сѣй второй раскинетъ>, ОСиСК, 103, 66; уништити, срушити, сломити, оборити, ражалостити, ојадити (СРРС и СР)

**СОМКНУТИ СЕ,-им се**, глагол <се ѹже сомкнѣтася очи Борича старца>, НСТБЈ, 195, 5; саставити се (СРРС и СР)

**СОНМИШТЕ,-а**, именица с.р. <Главитсѣ во Главныхъ сонмищи>, НСЈРА, 4, 72; скуп, збор, скупштина (СРРС и СР)

**СООПШТИТИ,-им**, глагол <соовшит' браћи средной>, ГН, 95, 77; саопштити, рећи, казати (СРРС и СР)

**СОПУТНИЦА,-е**, именица ж.р. <вѣрна Говѣтнице мол>, ННСМС, 52, 2; сапутница (РЦЈ)

**СОРЕВНУТИ,-јем**, глагол <Мѹза служители дѣльно соревнѹю>, ЈГС, 49, 32; такмичити (ВСФН)

**СОТРУДНИК,-а**, именица м.р. <Готрдникомъ свѣщеннымъ речемъ>, ННСМС, 63, 211; сарадник (СРРС и СР)

**СПАСЕНИЈЕ,-а**, именица с.р. <Они сѹ нама, разсѣяннымъ свѣда Спасенія шлѣмъ и шитъ>, ГН, 93, 14; спас (СРРС и СР)

**СПЕШИТИ,-им**, глагол <спѣше къ свѣтой цѣљи>, ГАШ, 117, 58; журити се, хитати (СРРС и СР)

**СПОДВИЖНИК,-а**, именица м.р. <сподвижника ято>, НЗГН, 86, 22; саучесник, сарадник, учесник (СРРС и СР)

**СПУТНИК,-а**, именица м.р. <Астрѣ спутникъ>, СДО, 11, 45; сапутник, пратилац, сателит (СРРС и СР)

**СТОЛП,-а**, именица м.р. <Марморный столпъ>, ГН, 100, 96; стуб (СРПС и СР)

**СТРАНОСТ,-и**, именица ж.р. <О Копытару, спѣшимъ ти съ странност'ю>, К, 40, 2; не-обична-чудна вест, (ВСФН)

**СТРОИТЕЛСТВО,-а**, именица с.р. <сва-щениный сонмъ за строителства добра>, ОВП, 29, 97, изградња, радилиште (СРПС и СР)

**СТРОИТИ,-им**, глагол <Гдѣ с' дома строю, вкѹсѹ сладко дивишь>, ГН, 94, 51; градити, зидати, правити; управљати (СРПС и СР) и (РЦЈ)

**СУГУБ,-а,-о**, придев <Быше крыла его сѹгуба нашь в'знесеѣтъ>, ОСиСК, 103, 83; двогуб, двострук (РЦЈ)

## Т

**ТАКЖЕ** прилог <Сладко с дрѹгом словити, Сладко такѹе, слезит' за нимъ>, СПБ, 56, 12; такође, исто тако (СРПС и СР)

**ТВЕРДО** прилог <Намысли твердо, вѣрно па свѣршѹй то>, ГАШ, 118, 76; тврд, чврст, непоколебљив, поуздан (СРПС и СР)

**ТЕРПЕНИЈЕ,-а**, именица с.р. <Те едно може дѹха терпѣниѹе>, ПСС, 108, 29; стрпљење, стрпљивост (СРПС и СР)

**ТЉЕНИ,-а,-о**, придев <И тљѣнна блага подигнѹта>, ПСС, 113, 116; трошни, про-падљив (ВСФН) и (РЦЈ)

**ТОГДА** прилог <Тогда же воздѣлыват' двѣ нача>, СС(ПШ), 67, 6; тада, онда (СРПС и СР)

**ТОЖЕ** прилог <Тѣпѣ единѣмъ ѹстлиивъ, плѣмени том' пою>, АМ, 49, 9; такође, исто тако (СРПС и СР)

**ТОЛМАЧ,-а**, именица м.р. <Жизнь полѹчша толмачи токмо чѹжими въ дальних краѣхъ>, ИН, 11, 8; тумач (СРПС и СР)

**ТОЛКАТИ,-ам**, глагол <Въ дверь Твоего милосердѣя кратко Толкаю>, АП, 1, 6; куцати, (РЦЈ)

**ТОМНИ,-а,-о**, придев <Ил' въ томне перси мое влѣмъ>, К, 41, 19; уморни (ВСФН)

**ТОРЖЕСТВЕН,-а,-о**, придев <На Стефанъ данъ - от две десетинѣ торжественъ>, СС, 10, 13; свечан (СРПС и СР)

**ТОРЖЕСТВО,-а**, именица с.р. <Къ высокѹ ма приведи торжество>, ИФ И, 37, 4; свечаност, тријумф, победа; славље, светковина (СРПС и СР) и (РЦЈ)

**ТОРЖЕСТВОВАТИ,-ујем**, глагол <Надъ сими слы онѣ торжествова>, НССВ, 13, 18; прослављати, тријумфовати; светковати, веселити се (СРПС и СР) и (РЦЈ)

**ТРАГИЧЕСКИ,-а,-о**, придев <Зрите трагическо позориѹе>, ТП, 9, 1; трагедијско (РЦЈ)

**ТРОГАТИ СЕ,-ам се**, глагол <Близна сѹдбой моего дѣѣ трогаѣтсѣ мой>, НСТБЈ, 195, 4; узбуђивати се, дирати се (СРПС и СР)

**ТРУДНИЈ,-а,-о**, придев <Трудно Сервскии писателем естъ нарѣчиѹ книжно>, ИИЕ, 199, 23; тешки (СРПС и СР)

**ТУЧНИ,-а,-о**, придев <Сладѣ въ свирѣль гласѣ пасоухъ стадо тѹчно>, НСВП, 189, 39; крупан; плодан, угојен (СРПС и СР) и (РЦЈ)

## У

**УБОРА,-е**, именица ж.р. <Увором Сервкиниѹе>, АВ, 15, 12; одећа, одело (СРПС и СР)

**УДЕРЖАТИ,-ам**, глагол <Тко ѣе Свободной природы вѣгъ ѹдержат'>, ПСС, 107, 20; задржати, спречити (СРПС и СР)

**УДИВЉАЈЕТИ СЕ,-ем се**, глагол <Иже мѹдаръ, ничѣмѹж, здѣ ѹдивлѣтсѣ>, СПБ, 57, 37; чудити се, дивити се, изненађивати се, запањивати се (СРПС и СР)

**УЗДЕРЖАТИ СЕ**, -им се, глагол <Претерпи, үздәржисе>, ГАШ, 118, 73; уздржати се (СРРС и СР)

**УМОЛЧАТИ**, -им, глагол <Пернаты же птицы үмолчати>, НСЈРА, 5, 93; ућутати (СРРС и СР)

**УНИШТОЖИТИ**, -им, глагол <Неће вѣрүй, ны үништожити лүчь просвѣщен'я>, ПСС, 109, 66; уништити, рушити, укидати (СРРС и СР)

**УПОДОБИТИ**, -им, глагол <И левкү можешь үподобыт' еззыкъ>, ГН, 98, 135; упоредити (СРРС и СР)

**УСЕРДИЈЕ**, -а, именица с.р. <Шастливъ в үсердиі своємъ>, ЕЈП, 10, 16; усрдност, добра воља (РЦЈ)

**УТЕШЕНИЈЕ**, -а, именица с.р. <Үтѣшеніе Драгүтинү>, УД, 23, наслов; утеха (СРРС и СР)

**УТОНЧИТИ**, -им, глагол <Гердце, үмъ үтончаєт>, ГСП, 63, 11; истањити, префинити, оплеменити (СРРС и СР)

**УЧАСТИЈЕ**, -а, именица с.р. <Коєй помошникъ онъ выстъ, Зратъ съ үчастіаь намъ>, НСТБЈ, 196, 16; учешће, суделовање (СРРС и СР)

**УШТЕДРИТИ**, -им, глагол <Үшєдри днєсь пою ждєтъ ѿ тебе животє>, АП, 2, 3; пожалити, сажалити (РЦЈ)

## Х

**ХИШТНИ**, -а, -о, придев <Үмыслє хишнє всєляюу вѣ хладнү грдѣ>, ВС, 30, 13; грабежливи, отмичарски (ВСФН) и (РЦЈ)

**ХРЕБЕТ**, -а, именица м.р. <Час глєдимъ с' хрєвта горъ виноносныхъ>, МВ, 19, 9; гребен; кичма (СРРС и СР)

**ХУДО**, -а, -и, придев <Злато как изъ зємли бплєт хѣдогъ ликъ мѣзъ оныхъ так образѣтъ>, ОЧНС, 35, 30; зло, невоља, рђаво (СРРС и СР)

**ХУДОЖЕСТВО**, -а, именица с.р. <Ге видѣѣ, сплємєнничє, хѣдожєство үмрєти Бєзъ страха смєртныхъ косы>, НССВ, 13, 25; уметност; вештина (СРРС и СР) и (РЦЈ)

**ХУЛА**, -е, именица ж.р. <Ү мысли стадо отврѣкати хулу>, ГН, 101, 210; псовка (особито на бога и ствари божије) (РЦЈ)

## Ц

**ЦЕЉ**, -а, именица м.р. <цѣль үдѣви дүхү>, ГАШ, 121, 139; циљ, мета, намера, сврха (СРРС и СР)

**ЦЈЕП**, -а, именица м.р. <Свєзашє народү цѣпъ>, ЈГС, 49, 26; ланац (ВСФН)

## Ч

**ЧАСТНИ**, -а, -о, придев <Сваког' частный прилогъ сяє>, НЗГН, 86, 18; појединачан (ВСФН)

**ЧЕЛОВЈЕК** именица м.р. <Єсть лѣпо малъ на миръ - чєловѣка - зрѣт'>, ИФ И, 37, 5; човек (СРРС и СР)

**ЧЕЛОВЈЕЧЕСКИ**, -а, -о, придев <Того л' чѣжд вѣдєтъ, что чєловѣчєско>, ОКЈ, 99, 2; човечански (СРРС и СР)

**ЧЕРВ**, -а, именица м.р. <Подобю червү не грызє>, ГАШ, 120, 125; црв (СРРС и СР)

**ЧЕРНИ**, -а, -о, придев <и черныи ярапъ>, ГН, 104, 2855; црни (СРРС и СР)

**ЧЕРНОГОРЕЦ**, -а, именица м.р. <Зна ли Тай за Черногорца там'>, ГН, 92, 5; црногорац (СРРС и СР)

**ЧЕСТ**, -и, именица ж.р. <чєст данасъ>, ГН, 99, 167; част (СРРС и СР)



**ЧЕСТАН,-на,-но**, придев <У воини стрѣла

отмащен'я честна>, ГН, 103, 257; часна (РСС)

**ЧЛЕН,-а**, именица м.р. <Свак' Рода членъ>,

ГН, 97, 113; члан; део људског тела (СРРС и СР)

**ЧРЕЗВИЧАЈНИ,-а,-о**, придев <Иако' нынѣ

за тѣмъ чрезвычайни гинѣ>, МПК, 188, 13; необичан, особит, ванредан (СРРС и СР)

**ЧУВСТВО,-а**, именица с.р. <Твоѣмъ во

углѣ, мысли чѣства Должаѣ въ персеѣтъ еше держати>, ЧЕИК, 90, 3; осећање, чуло (СРРС и СР)

**ЧУВСТВОВАНИЈЕ,-а**, именица с.р.

<Чувствованія єдинаго изъ Корабленикѣ>,

ЧЕИК, 89, наслов; осећање, опажање(РЦЈ)

**ЧУЖИ,-а,-е**, придев <Не вы свои есте, но

чѣжи>, КМС, 130, 43; туђ, стран (РЦЈ)

### Ш

**ШАГ,-а**, именица м.р. <Єдан к' варварствѣ шагъ>, ВС, 34, 90; корак (ВСФН)

**ШЕСТВИЈЕ,-а**, именица с.р. <Шествиѣ кѣ волѣмѣ>, ПСС, 107, 24; путовање (ВСФН)

**ШЕСТВОВАТИ,-ујем**, глагол <Извери сѣоду рано, и шествѣи кѣ нѣой>, ГАШ, 117, 66; путовати (ВСФН)

**ШТАСТИЈЕ,-а**, именица с.р. <На шаст'е васъ є доста остало>, МВ, 21, 60; случај, усуд; судба, срећа (РЦЈ) и (ВСФН)

**ШТЕДРИЈ,-а,-о**, придев <подъ рѣкѣ моуиѣ шѣдрѣ>, ГР, 6, 3; милосрдан; дарезљив (РЦЈ) и (СРРС и СР)

**ШТЕДРОТА,-е**, именица ж.р. <Сѣнце кѣ выти шѣдроте царей>, МВ, 21, 68; милосрђе; сажалење (РЦЈ) и (ВСФН)

### ИЗВОРИ

Мушицки, Лукијан (1838). *Сѣихоѣворенија*. Књига прва. Пешта: Матица сербска.

Мушицки, Лукијан (1840). *Сѣихоѣворенија*. Књига друга. Будим: Матица сербска.

Мушицки, Лукијан (1844). *Сѣихоѣворенија*. Књига трећа. Пешта: Матица сербска.

### РЕЧНИЦИ

СРРС и СР: Грујић, Бранислав и Никола Шубин (1961). *Сѣиандардни речник руско-срѣскохрваѣски и срѣскохрваѣско-руски*. Цетиње: Обод.

РЦЈ: Прота Петковић, Сава (1935). *Речник црквенословенскоѣа језика*. Сремски Карловци: Српска манастирска штампарија у Сремским Карловцима.

ВСФН: Стајић, Васа (1938). *Одабрани сѣихови Лукијана Муѣицкоѣ*. Београд: Издавачка књи- жарница Геца Кон.

РСС: Стијовић, Светозар (1992). *Славенизми у Њеѣошевим ѣесничким делима*. Нови Сад: Изда- вачка књи- жарница Зорана Стојановића.

## ЛИТЕРАТУРА

- Ивић, Павле (1990). *О језику некадашњем и садашњем*. Београд: Бигз – Јединство.
- Кашић, Јован (1968). *Језик Милована Видаковића*. Нови Сад: Матица српска.
- Младеновић, Александар (1971). Елементи историје српскохрватског језика. У: *Ойцића енциклопедија Larousse*. Том 1. Београд: Вук Караџић – Интерекспорт.
- Младеновић, Александар (1979). Напомене о транскрипцији и критичком издању старих српских текстова из XVIII и XIX века. *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику*. XXII/2: 63–79.
- Младеновић, Александар (1989). *Славеносрпски језик*. Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада.
- Павић, Милорад (1979). *Историја српске књижевности класицизма и предромантизма: класицизам*. Београд: Нолит.
- Стајић, Васа (1938). *Одабрани стихови Лукијана Мушицког*. Београд: Издавачка књижарница Геца Кон.
- Суботић, Љиљана (1989). *Језик Јована Хаџића*. Нови Сад: Матица српска.
- Суботић, Љиљана (1984). *Судбина ћирилице у књижевном језику код Срба у 19. веку*. Нови Сад: Филозофски факултет.

*Batrić Ćalović*

## SLAVICISM IN LUKIJAN MUŠICKI POETRY

## Summary

This work presents the slavisms in the poems of poet and Archimandrite Lukijan Mušicki (written in „slavic”, and in the vernacular). The aim of this work is the creation of the vocabulary and testing word formation and semantic features of “slavic words” in the language of poetic works of mentioned writer. The task of research is to present and analyze the most prevalent prefixes and suffixes in the corpus of studied songs. The most frequent Russian variant of Church Slavonic, Russian and Serbo-Slavic prefixes and suffixes in slavisms of Lucian Mušicki are extracted. In the analysis of lexical items, slavisms with lexicalized Russian variant of Church Slavonic phonemes at root or basis, on the one hand and with the grammatical Serbian extensions, on the other hand, were recorded.

This paper presents an inventory of graphemes which served the most important representative of the Parnassian Serbian classicism and his views on the literary language of the Serbs.

---

К е у w o r d s: slavicism, poetry of Lukijan Musicki, Slavo-Serbian, Russian variant of Church Slavonic, semantic features for slavicism.

Батрић Таловић  
Средња машинска школа  
Булевар краља Петра I бр. 38  
Нови Сад  
Србија  
Имејл: *baco.bat@eunet.rs*